

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.004.02.2023

Pani
Katarzyna Szostak-Król
Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 26
im. Stanisława Staszica
w Białymstoku
ul. Radzymińska 11, 15-863 Białystok

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/021 – Kształcenie dzieci cudzoziemców w polskich szkołach

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa Nr 26 im. Stanisława Staszica, ul. Radzymińska 11, 15–863 Białystok (dalej: „Szkoła” lub „SP 26”).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kataryna Szostak–Król, Dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 26 im. Stanisława Staszica od 9 grudnia 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły.2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców.3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do czasu zakończenia kontroli) oraz z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Marek Ozga, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/71/2023 z 27 marca 2023 r.2. Iga Renczyńska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/72/2023 z 27 marca 2023 r. (akta kontroli str. 1-5)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Ustawa zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie przygotowanie organizacyjne Szkoły i realizację zadań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych, gwarantujące uczniom cudzoziemcom w latach 2020/2021-2022/2023 (do 29 maja) odpowiednie warunki naboru i kształcenia dostosowane do ich potrzeb i możliwości.

Prawidłowo zorganizowano i prowadzono proces rekrutacji uczniów cudzoziemców, których coraz więcej zgłaszało się do Szkoły w latach 2020/2021 – 2022/2023 (ich liczba wzrosła z 64 do 97, a udział w społeczności szkolnej z 12,2% do 16,6%). Byli oni przyjmowani na zasadach powszechnie obowiązujących wszystkich uczniów do oddziałów ogólnodostępnych, a od II semestru r. szk. 2021/2022 również do specjalnie dla nich utworzonego oddziału przygotowawczego, z zachowaniem warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw³.

W Szkole określono, stosownie do wymogów § 17 ust. 3 i 4 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli*⁴ organizację nauczania dzieci cudzoziemców. Zapewniono im odpowiednio wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną, dostosowane do ich możliwości programy nauczania i systemy oceniania postępów w nauce. Szkoła zadbała też o wsparcie uczniów przybywających z zagranicy, umożliwiając im udział w dodatkowych zajęciach z języka polskiego, w zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych (z matematyki, przyrody, języka angielskiego, geografii, biologii, chemii i fizyki) oraz skorzystanie z pomocy psychologiczno-pedagogicznej (głównie w formie porad i konsultacji). Mając też na uwadze potrzeby takich uczniów zatrudniono dwóch asystentów międzykulturowy w charakterze pomocy nauczyciela oraz umożliwiono im przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty na warunkach i w formie dostosowanej do ich potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wynikających z ograniczonej znajomości języka polskiego. Właściwie sprawowano również nadzór pedagogiczny nad procesem dydaktycznym uczniów w tym uczniów cudzoziemców.

Stwierdzone nieprawidłowości polegające na wprowadzeniu do szkolnej bazy Systemu Informacji Oświatowej⁵ błędnych danych o zakończeniu nauki czterech uczniów (z 11 objętych badaniem) z naruszeniem art. 111 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej⁶ oraz przyjęciu jednego ucznia do oddziału przygotowawczego z naruszeniem obowiązującej procedury wewnętrznej ujętej w Statucie Szkoły nie miały istotnego wpływu na kontrolowaną działalność.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Przyjmowanie dzieci cudzoziemców do szkoły

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą liczba uczniów kształcących się w Szkole utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Ich liczba zmniejszyła się o 30 uczniów z 614 w r. szk. 2020/2021 do 584 w r. szk. 2022/2023. W poszczególnych latach (wg stanu na 30 września) kształtowała się ona następująco:

- 614 w r. szk. 2020/2021, w tym 64 cudzoziemców, z czego 43 narodowości rosyjskiej, 16 ukraińskiej, a pięciu narodowości białoruskiej. W roku tym 11 dzieci rozpoczęło naukę (siedmioro z Rosji, troje z Białorusi i jedno z Ukrainy). W trakcie roku szkolnego, z uwagi na epidemię wirusa Covid-19, w Szkole nie odnotowano wniosków nowych uczniów cudzoziemców o przyjęcie do szkoły, jak też przypadków przerwania pobieranej nauki. Na koniec r. szk. 2020/2021 naukę w SP 26 zakończyło dziewięciu cudzoziemców: pięciu narodowości rosyjskiej i po dwóch narodowości ukraińskiej i białoruskiej;

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2020 r. poz. 1283 ze zm. Dalej „rozporządzenie w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi”.

⁴ Dz.U. z 2019 r. poz. 502 ze zm. Dalej: *rozporządzenie w sprawie organizacji szkół*.

⁵ Dalej „SIO”.

⁶ Tj. z 2022 r. poz. 2597, ze zm. Dalej „ustawa o SIO”.

- 583 w r. szk. 2021/2022, w tym 71 cudzoziemców, z czego 44 dzieci narodowości rosyjskiej 16 ukraińskiej, sześciu białoruskiej, a pięciu afgańskiej. Naukę rozpoczęło 16 cudzoziemców (sześciu z Rosji, pięciu z Afganistanu, trzech z Białorusi, a dwóch z Ukrainy). W trakcie roku do Szkoły przyjęto 55 cudzoziemców w tym 48 z Ukrainy (przybyłych po wybuchu konfliktu zbrojnego w tym kraju, tj. po 24 lutego 2022 r.), czterech z Afganistanu, dwóch z Białorusi a jednego z Rosji. Jednocześnie naukę przerwało 27 uczniów z czego 16 narodowości ukraińskiej (uczniowie przybyli w trakcie roku szkolnego po nauce w Szkole przez okres od miesiąca do trzech), 10 narodowości afgańskiej (po nauce przez okres od miesiąca do sześciu od przybycia) oraz po jednym uczniu narodowości rosyjskiej i białoruskiej. Naukę w SP 26 zakończyło w tym roku 15 cudzoziemców: dziewięciu narodowości rosyjskiej i po trzech narodowości ukraińskiej i białoruskiej;
- 584 w r. szk. 2022/2023, w tym 97 cudzoziemców, z czego 43 narodowości ukraińskiej, 36 rosyjskiej, a 18 białoruskiej. Naukę rozpoczęło 28 cudzoziemców (14 z Białorusi, 12 z Ukrainy i dwóch z Rosji). W trakcie roku nie wpływały wnioski o przyjęcie do Szkoły od nowych uczniów cudzoziemców. W tym czasie naukę przerwało dziewięciu uczniów z czego pięciu narodowości ukraińskiej, trzech rosyjskiej i jeden białoruskiej.

W poszczególnych latach szkolnych systematycznie wzrastał udział uczniów nieposiadających obywatelstwa polskiego w społeczności szkolnej, tj. odpowiednio z 10,4% w r. szk. 2020/2021 przez 12,2% w r. szk. 2021/2022 do poziomu 16,6% w r. szk. 2022/2023. W niewielkim stopniu zmieniła się ich struktura narodowościowa. W latach 2020/2021 – 2021/2022 najliczniejszą grupą byli uczniowie pochodzący z Rosji (odpowiednio 67,2% i 62% ogółu uczniów cudzoziemców), a po nich z Ukrainy (25% i 22,5%). W obecnym roku szkolnym najwięcej było uczniów pochodzących z Ukrainy (44,3% ogółu uczniów cudzoziemców – wzrost o 168,5 punktów procentowych, tj. o 27 uczniów), następane grupy uczniów pochodziły z Rosji (37,1%) i Białorusi (18,6%). (akta kontroli str. 6, 10-40)

W latach 2020/2021-2022/2023 proces nauczania w Szkole nie uległ istotnym modyfikacjom (poza utworzeniem jednego oddziału przygotowawczego w r. szk. 2021/2022). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że zwiększony napływ uczniów cudzoziemców nie miał wpływu na organizację pracy Szkoły. W tym czasie nauka odbywała już się na dwie zmiany⁷. (akta kontroli str. 555, 557)

1.2 Organizacja kształcenia uczniów w tym uczniów cudzoziemców została określona w arkuszach organizacji Szkoły na lata 2020/2021, 2021/2022 i 2022/2023. Opracowywane corocznie przez Dyrektora Szkoły arkusze zostały terminowo i zgodnie z wymogami określonymi w § 17 *rozporządzenia w sprawie organizacji szkół*, zaopiniowane pozytywnie przez funkcjonujące w Szkole zakładowe organizacje związkowe i zatwierdzone przez Radę Pedagogiczną⁸. Prawidło również i w obowiązujących terminach, tj. do 21 kwietnia danego roku, Dyrektor Szkoły przekazywała arkusze organowi prowadzącemu (§ 17 ust. 7 *rozporządzenia w sprawie szczegółowej organizacji*), i uzyskiwała ich zatwierdzenie przez ten organ przed upływem terminu wyznaczonego postanowieniami § 17 ust. 9 ww. *rozporządzenia* (tj. przed 29 maja danego roku). Zgodnie również z obowiązującym trybem Dyrektor Szkoły wprowadzała zmiany w obowiązujących arkuszach przed 30 września i w trakcie poszczególnych lat szkolnych. (akta kontroli str. 579-849)

Stosownie do ustaleń zawartych w obowiązujących arkuszach w latach 2020/2021 - 2022/2023 kształcenie uczniów, w tym uczniów cudzoziemców odbywało się (wg stanu na 30 września) w następujący sposób:

- w r. szk. 2020/2021 dzieci uczyły się w 29 oddziałach ogólnodostępnych, w tym w 27 kształciło się 64 uczniów cudzoziemców, z czego w 10 uczyło się 16 uczniów narodowości ukraińskiej,

⁷ Stosownie do zapisów Statutu Szkoły Podstawowej nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku, dalej „Statut Szkoły”.

⁸ Odpowiednio na r. szk.: 2020/2021 – 16 kwietnia 2020 r., 2021/2022 – 16 kwietnia 2021 r., 2022/2023 – 13 kwietnia 2022 r.

- w r. szk. 2021/2022 dzieci uczyły się w 27 oddziałach ogólnodostępnych, w tym w 24 kształciło się 71 uczniów cudzoziemców, z czego w 11 uczyło się 16 uczniów narodowości ukraińskiej,
- w r. szk. 2022/2023 dzieci uczyły się w 24 oddziałach ogólnodostępnych i jednym oddziale przygotowawczym, w tym w 23 oddziałach i jednym przygotowawczym kształciło się 97 uczniów cudzoziemców, z czego w 19 oddziałach i jednym przygotowawczym uczyło się odpowiednio 39 i 16 uczniów narodowości ukraińskiej. (akta kontroli str. 7)

1.3 W latach 2020/2021 – 2021/2022 (do czasu wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie, tj. 24 lutego 2022 r.) Szkoła nie posiadała odrębnie opracowanych procedur wewnętrznych dotyczących przyjmowania uczniów cudzoziemców i włączania ich do funkcjonowania w społeczności szkolnej. Ich rekrutację prowadzono na zasadach powszechnej dostępności obowiązujących wszystkich uczniów, na warunkach określonych w *rozporządzeniu w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi*. Zakwalifikowane dzieci umieszczano w funkcjonujących w Szkole oddziałach ogólnodostępnych. Po wprowadzeniu zmian w Statucie Szkoły od 6 kwietnia 2022 r.⁹ uregulowano zasady przyjmowania i kwalifikacji uczniów cudzoziemców, w szczególności pochodzenia ukraińskiego. Według tych zasad o przyjęciu dziecka/ucznia do szkoły w trakcie roku szkolnego decydował Dyrektor Szkoły. Uczeń przybywający z zagranicy kwalifikowany był do odpowiedniej klasy lub do oddziału przygotowawczego na podstawie dokumentów, o których mowa § 139 ust. 2 *Statutu Szkoły*¹⁰, z uwzględnieniem wieku ucznia lub opinii rodzica ucznia/osoby upoważnionej do opieki albo pełnoletniego ucznia wyrażonej w formie ustnej lub pisemnej. W przypadku oddziału przygotowawczego kwalifikacji ucznia do tego oddziału dokonywała komisja kwalifikująca powoływana przez Dyrektora Szkoły. W jej skład obligatoryjnie wchodziło co najmniej dwóch nauczycieli oraz pedagog lub psycholog. (akta kontroli str. 8-9, 366-369, 540-541, 543)

1.4. Szczegółowe badanie 20 losowo wybranych dokumentacji uczniów cudzoziemców, spośród 28 przyjętych do Szkoły w r. szk. 2022/2023¹¹ wykazało, że we wszystkich przypadkach podstawą zakwalifikowania ich do nauki w Szkole był wniosek o przyjęcie złożony przez rodziców (opiekunów) dziecka. Postępowania rekrutacyjne prowadzono z zachowaniem wymogów określonych rozporządzeniem w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskim. Ponadto stwierdzono, co następuje:

- Kwalifikację uczniów przyjętych do oddziału przygotowawczego (12 przypadków) przeprowadziła Komisja kwalifikacyjna powołana przez Dyrektora Szkoły w wymaganym składzie¹². W trakcie czterech właściwie udokumentowanych posiedzeń rozpatrzono pozytywnie wszystkie zgłoszone wnioski o przyjęcie. Komisja po przeprowadzonej rozmowie kwalifikacyjnej oraz weryfikacji dodatkowo złożonych dokumentów¹³, zdecydowała o przyjęciu do oddziału przygotowawczego wszystkich 12 uczniów¹⁴.
- Kwalifikacja uczniów do oddziałów ogólnodostępnych innych niż pierwszy poziom edukacyjny (pięć przypadków) nastąpiła na podstawie wypełnionego przez opiekuna wniosku (kwestionariusza) oraz opinii o uczniu wyrażonej w formie ustnej podczas wstępnej rozmowy z Dyrektorem Szkoły. W czterech przypadkach złożono dokumenty określone w § 2 pkt 3 lit. a i b rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami

⁹ Uchwała nr 22/04/2022 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej Nr 26 w Białymstoku z dnia 6 kwietnia 2022 roku w sprawie zmian w statucie Szkoły Podstawowej Nr 26 w Białymstoku.

¹⁰ Wyszczególniono następujące dokumenty stanowiące podstawę przyjęcia do Szkoły świadectwo, zaświadczenie lub inny dokument stwierdzający ukończenie szkoły lub kolejnego etapu edukacji w placówce oświatowej w Ukrainie oraz dokument potwierdzający sumę lat nauki szkolnej ucznia lub pisemne oświadczenie dotyczące sumy lat nauki szkolnej, złożone przez rodzica lub osobę upoważnioną do opieki. Dokumenty nie muszą być tłumaczone przez tłumacza przysięgłego na język polski.

¹¹ W tym 12 uczniów przyjętych do oddziału przygotowawczego i ośmiu do oddziałów ogólnodostępnych, z czego trzech do pierwszej klasy Szkoły.

¹² Zarządzenie Dyrektora Szkoły nr 3/2022/2023 z 25 sierpnia 2022 r. - w skład Komisji weszło dwóch nauczycieli i pedagog szkolny.

¹³ Świadectw ukończenia szkoły poza granicami Polski (sześciu uczniów), charakterystyk ucznia wystawionych przez szkoły zagraniczne (trzech uczniów), świadectw ukończenia szkoły podstawowej w Polsce (dwóch uczniów), zaświadczenia o ukończeniu szkoły przez jednego ucznia oraz aktów urodzenia lub nadania pesel, dowodów lub paszportów.

¹⁴ Wszystkie posiedzenia zostały właściwie udokumentowane – w każdym przypadku sporządzono pisemny protokół, podpisany przez członków Komisji.

polskimi, tj. świadectwa, zaświadczenia o ukończeniu szkoły lub kolejnego etapu edukacji za granicą lub świadectwa wydane przez szkołę za granicą.

- Kwalifikację do pierwszej klasy (trzy przypadki) przeprowadzono w oparciu o weryfikację adresu zamieszkania (czy jest zameldowany w obwodzie Szkoły) oraz dokumentów poświadczających ukończenie etapu edukacji przedszkolnej w Polsce.

(akta kontroli str. 41-42, 291-293)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA
CZĄSTKOWA

NIK ocenia pozytywnie sposób przyjmowania uczniów cudzoziemców do Szkoły. Proces rekrutacji do oddziałów ogólnych i oddziału przygotowawczego poprzedzono stosownie do postanowień zawartych w *rozporządzeniu w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi*, weryfikacją przedłożonej przez uczniów cudzoziemców dokumentacji oraz stosownymi rozmowami kwalifikacyjnymi.

OBSZAR

2. Warunki realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych w stosunku do dzieci cudzoziemców

Opis stanu
faktycznego

2.1 W okresie objętym kontrolą w Szkole zapewniono odpowiednie środki finansowe na organizację procesu kształcenia uczniów, w tym na naukę uczniów cudzoziemców. Corocznie Dyrektor Szkoły planowała wielkość i zakres niezbędnych nakładów w arkuszach organizacyjnych na dany rok szkolny, a zgłoszone potrzeby zatwierdzał organ prowadzący stosownie do postanowień § 17 *rozporządzenia w sprawie szczegółowej organizacji*. Corocznie również organ prowadzący zatwierdzał zgłoszone przez Dyrektora Szkoły wnioski o zwiększenie środków na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego i zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych dla uczniów cudzoziemców. I tak:

- W r. szk. 2020/2021 zaakceptował zwiększenie środków na organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego i zajęć wyrównawczych z matematyki, przyrody, języka angielskiego, geografii, biologii, chemii i fizyki;
- W r. szk. 2021/2022 zaakceptował potrzeby finansowe związane z utworzeniem jednego oddziału przygotowawczego w klasie łączonej (odpowiednio dla klas VII-VIII) oraz organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego. Nie zatwierdził natomiast zgłoszonych wniosków o przyznanie środków na organizację dodatkowych zajęć z języka angielskiego (uczniom cudzoziemców uczącym się w klasach I-III) oraz dodatkowych zajęć wyrównawczych z matematyki, fizyki, biologii i chemii (uczniom starszych klas);
- W r. szk. 2022/2023 zaakceptował zwiększenie środków na organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego i zajęć wyrównawczych z matematyki, języka angielskiego i biologii.

(akta kontroli str. 582-584, 598-599, 603-608, 639-646)

W omawianym okresie Dyrektor Szkoły podejmowała dodatkowe działania w celu pozyskania środków na zaspokojenie potrzeb uczniów cudzoziemców. W r. szk. 2021/2022 uzyskano wsparcie ze środków europejskich¹⁵ w ramach projektu „SP 26 kluczem do sukcesu”¹⁶, z których sfinansowano uczniom cudzoziemców dodatkowe zajęcia z języka polskiego.

(akta kontroli str. 43-44, 57-64)

W latach 2020 - 2022 w ewidencji księgowej Szkoły nie wydzielano wydatków ponoszonych na kształcenie uczniów cudzoziemców. W tym czasie na funkcjonowanie Szkoły, wydatkowano odpowiednio 6.632,7 tys. zł, 6.973,4 tys. zł i 7.153,1 tys. zł, z czego wydatki na kształcenie dzieci cudzoziemców, które dało się wyodrębnić były następujące:

- 9,8 tys. zł w 2020 roku, w tym 5,5 tys. zł na zorganizowane dodatkowe zajęcia wyrównawcze z przedmiotów obowiązkowych, a 4,3 tys. zł na dodatkowe zajęcia z języka polskiego;

¹⁵ Dofinansowanie projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020.

¹⁶ Priorytet III. Kompetencje i kwalifikacje, działanie 3.1 Kształcenie i edukacja, Poddziałanie 3.1.2 Wzmocnienie atrakcyjności i podniesienie jakości oferty edukacyjnej w zakresie kształcenia ogólnego, ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych.

- 18,6 tys. zł w 2021 roku, w tym 9,7 tys. zł na organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego, 8,2 tys. zł na dodatkowe zajęcia wyrównawcze z przedmiotów obowiązkowych, a 0,7 tys. zł na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- 230,3 tys. zł w 2022 roku, w tym 182,5 tys. zł wydatkowano na wynagrodzenia i pochodne nauczycieli zaangażowanych w proces kształcenia uczniów cudzoziemców, 33,2 tys. zł na prowadzenie zajęć edukacyjnych w oddziale przygotowawczym, 7,6 tys. zł na organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego, 3,4 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych, 2,3 tys. zł na prowadzenie zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, a 1,3 tys. zł na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących z uczniami nieposiadającymi obywatelstwa polskiego.

W 2023 roku zaplanowano wydatki Szkoły na poziomie 6.637,5 tys. zł. Na koniec I kwartału 2023 roku, dające się wyodrębnić wydatki na kształcenie uczniów cudzoziemców poniesiono na wynagrodzenia wraz z pochodnymi nauczycieli uczących dzieci cudzoziemców (63,8 tys. zł), na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego (15,1 tys. zł), zajęć w oddziale przygotowawczym (11,5 tys. zł), dodatkowych zajęć wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych (3,6 tys. zł) i zajęć z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej (1,9 tys. zł). Pozostałe 4,6 tys. zł poniesiono na inne wydatki rzeczowe.

(akta kontroli str. 43-44, 52-56 65-71)

Dodatkowe wsparcie rzeczowe przekazał Szkole w 2021 roku organ prowadzący w postaci laptopów dla uczniów cudzoziemskich o wartości 18,2 tys. zł. Dyrektor Szkoły pozyskała natomiast środki finansowe ze źródeł pozabudżetowych. W 2022 roku otrzymano wsparcie z Funduszu Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF) w kwocie 100,3 tys. zł, które na mocy trójstronnego porozumienia wykorzystano na budowę placu zabaw (68 tys. zł) oraz wyposażenie biblioteki (32,3 tys. zł). Z kolei z *planu UKRAINA*¹⁷ otrzymano w tym samym roku zestawy startowe zawierające książki „Na dobry początek. Powitalna książka dla dzieci i rodziców z Ukrainy” oraz wsparcie organizacji konkursu „Różnorodność przestrzeni dialogu” o łącznej wartości 33,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 43-44, 65-68, 72-80)

2.1.2 Badanie terminowości wprowadzania danych do szkolnej bazy danych SIO przeprowadzone na próbie 11 losowo wybranych uczniów z zagranicy przyjętych do szkoły po 30 września 2021 r. wykazało, że:

- dane identyfikacyjne uczniów cudzoziemców wprowadzono terminowo (od 1 do 7 dni po dacie przyjęcia ucznia do Szkoły), tj. z zachowaniem wymogów art. 30 ustawy o SIO,
- w SIO każdorazowo umieszczano adnotację i datę opuszczenia szkoły przez dziecko z zagranicy¹⁸, przy czym:
 - data zakończenia nauki pięciu uczniów ujęta w SIO odpowiadała dacie wykazanej w Księdze Uczniów,
 - data zakończenia nauki dwóch uczniów oddziału przygotowawczego umieszczona w SIO (24 czerwca 2022 r.) różniła się od faktycznej daty opuszczenia Szkoły, wpisanej do Księgi uczniów (26 czerwca 2022 r.). Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że dane w SIO zostały umieszczone zgodnie z postanowieniami art. 165 ust. 13 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe - wskazującymi, że w r. szk. 2021/2022 okres nauki w oddziale przygotowawczym trwa do zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych¹⁹. Dodała, że skreślenia uczniów w Księdze Uczniów z inną datą dokonano na wniosek opiekunów prawnych uczniów cudzoziemców.

(akta kontroli str. 559-560)

¹⁷ Środki otrzymane przez Miasto Białystok z Funduszu Pomocy na realizację zadań oświatowych w ramach pomocy dla dzieci ukraińskich, na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (T.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 103 ze zm.).

¹⁸ Dostęp do SIO, którym dysponuje placówka nie umożliwił weryfikacji terminów wprowadzenia do bazy wpisów dotyczących wykreślenia ucznia ze szkoły oraz wykreślenia ucznia z danych dziedzinowych odnoszących się do korzystania z dodatkowej bezpłatnej nauki języka polskiego.

¹⁹ Dz. U. z 2023 r. poz.900. Przepis w tym brzmieniu obowiązywał do 28 stycznia 2023 r. (zmieniony art. 15 ustawy z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 poz. 185).

Podane w SIO daty zakończenia nauki pozostałych czterech uczniów były błędne, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

- Poprawnie wprowadzono do SIO daty rozpoczęcia oraz daty przerwania korzystania z dodatkowej nauki języka polskiego przez uczniów cudzoziemców przyjętych do szkoły w trakcie r. szk. 2021/2022. (akta kontroli str. 101-127)

2.2 Szkoła realizowała podstawę programową kształcenia ogólnego w II etapie edukacyjnym w r. szk. 2022/2023 w oparciu o programy nauczania opracowane przez wydawnictwa pedagogiczne, które zgodnie z art. 22a ust. 1 i 6 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty²⁰ zostały dopuszczone do użytku przez Dyrektora po ich pozytywnym zaopiniowaniu przez Radę Pedagogiczną²¹. (akt kontroli str. 484-507, 537)

Stosownie do postanowień § 16 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi* nauczanie w oddziale przygotowawczym prowadzono z wykorzystaniem dostosowanych programów nauczania użytkowanych w Szkole. Analiza programów z języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii wykazała, że przedmiotowe programy zostały dostosowane samodzielnie przez nauczycieli do potrzeb uczniów przybywających z zagranicy (na polecenie Dyrektora Szkoły)²².

Treści programowe dostosowano w zakresie metod i form pracy, organizacji nauczania, a także treści edukacyjnych. Wprowadzone przez nauczycieli dostosowania polegały m.in. na [1] umożliwieniu uczniowi pracy podczas zajęć z nauczycielem, asystentem lub kolegą; [2] dopasowaniu liczby zadań do wykonania i wydłużeniem czasu przeznaczanego na ich wykonanie; [3] umożliwieniu uczniom cudzoziemców korzystanie na zajęciach z dodatkowych pomocy np. ze słowników; [4] przystosowaniu treści edukacyjnych poprzez zmniejszenie obszerności tekstów do czytania lub materiału do opanowania oraz przygotowaniu tych tekstów i treści w prostym języku, z wykorzystaniem obrazków.

Przeprowadzone w ramach kontroli NIK badania ankietowe (wśród nauczycieli języka polskiego, matematyki, historii, geografii i biologii)²³ wykazały, że każdy z nauczycieli przeprowadzał diagnozę wstępną poziomu wiedzy i umiejętności uczniów rozpoczynających naukę w oddziale przygotowawczym, zazwyczaj w razie uznania potrzeby takiej diagnozy bądź na początku pracy z nowym uczniem. Diagnozy były podstawą wskazań metodycznych do pracy dziećmi cudzoziemców, wprowadzanych dostosowań głównie w zakresie metod i form pracy oraz sposobów ich oceniania. (akta kontroli str. 168-271, 650-651)

2.3 W drugim półroczu r. szk. 2021/2022 nastąpił znaczny wzrost liczby uczniów cudzoziemców przybywających do SP 26 z Ukrainy w związku z wybuchem konfliktu zbrojnego na terytorium tego kraju. Na wniosek Dyrektora Szkoły²⁴, a za zgodą organu prowadzącego²⁵, utworzono w Szkole od 14 marca 2022 r. do końca zajęć dydaktyczno-wychowawczych w r. szk. 2021/2022 jeden oddział przygotowawczy w klasie łączonej - klasy VII-VIII (zgodnie z regulacją zawartą w § 16 ust. 6 pkt 3 *rozporządzenia w sprawie kształcenia cudzoziemców*). Decyzja o jego utworzeniu została zaktualizowana przez organ prowadzący 30 sierpnia 2022 r.²⁶ Stosownie do postanowień § 16 ust. 2 i 5 pkt 3 cytowanego wyżej rozporządzenia liczba kształconych uczniów w oddziałach nie przekraczała wyznaczonego limitu 25 uczniów, a na realizację obowiązkowych zajęć edukacyjnych w tygodniowym rozkładzie przeznaczono po 25 godzin²⁷. (akta kontroli str. 598-602)

2.3.1 W Szkole nie opracowano odrębnych procedur wewnętrznych regulujących kwestię przyjmowania uczniów do oddziału przygotowawczego, gdyż jak wyjaśniła Dyrektorka Szkoły

²⁰ Dz. U. z 2022 r. poz. 2230, dalej „uso”.

²¹ Programy nauczania użytkowane w Szkole ujęto w Szkolnym Zestawie Programów Nauczania, uzyskał pozytywną Radę Pedagogiczną - uchwała Nr 1/08/2022 z 30 sierpnia 2022 r. w sprawie uzyskania opinii dotyczącej dopuszczenia do użytku w r. szk. 2022/2023 zaproponowanych przez nauczycieli programów nauczania ogólnego.

²² Polecenia służbowe Dyrektora Szkoły z 14 marca 2022r. i 26 sierpnia 2022 r.

²³ Prowadzących największą liczbę lekcji z uczniami cudzoziemców z danego przedmiotu.

²⁴ Wniosek nr SP26.411.1.2022 z 10 marca 2022 r.

²⁵ Pismo nr EDU-VIII.4424.2.89.2022 z 14 marca 2022 r.

²⁶ Pismo nr EDU-VIII.4424.2.395.2022 z 30 sierpnia 2022 r.

²⁷ Język polski – 8 godz./tyg., matematyka – 4 godz./tyg., chemia – 1 godz./tyg., fizyka – 1 godz./tyg., język angielski – 2 godz./tyg., język niemiecki – 1 godz./tyg., historia – 1 godz./tyg., wychowanie fizyczne – 2 godz./tyg., geografia – 1 godz./tyg., biologia – 1 godz./tyg., muzyka – 1 godz./tyg., plastyka – 1 godz./tyg., informatyka – 1 godz./tyg.

podstawy normujące proces kwalifikacji do oddziału zostały opisane w obowiązujących przepisach prawa, a dodatkowo w § 139b Statutu Szkoły. (akta kontroli str. 8-9, 543)

Analiza zapisów Statutu Szkoły wykazała, że pokrywają się one z postanowieniami *rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi*. Procedurę rekrutacji do oddziału przygotowawczego powierzono – powołanym przez Dyrektora Szkoły²⁸ – trzysobowym Komisjom kwalifikującym²⁹ w składzie dwóch nauczycieli (języka polskiego i matematyki) oraz pedagoga szkolnego³⁰. Dyrektor Szkoły stwierdziła, że ustnie zapoznawała powołanych do Komisji nauczycieli z ich obowiązkami i trybem postępowania, do których należała analiza złożonych w postępowaniu rekrutacyjnym dokumentów i oświadczeń, analiza stopnia znajomości języka polskiego, formułowanie postanowień o kwalifikacji ucznia do oddziału przygotowawczego i dokumentowanie wyników podejmowanych czynności w formie protokołu postępowania. (akta kontroli str. 543-545)

Stwierdzono, że w trakcie postępowania kwalifikacyjnego Komisja analizowała m.in. następujące dokumenty: wniosek o przyjęcie do szkoły, formularz Dyrektora Szkoły dotyczący przyjęcia ucznia z doświadczeniem migracji do szkoły, oświadczenia o nauce za granicą, oświadczenia o sumie lat nauki szkolnej, a także Kartę informacyjną ucznia z doświadczeniem migracji³¹. Sprawdzenia stopnia znajomości języka polskiego w r. szk. 2021/2022 Komisja dokonywała poprzez rozmowy oceniające, których przeprowadzanie wspomagali nauczyciele asystenci, a ich wyniki udokumentowano w *Karcie informacyjnej ucznia z doświadczeniem migracji*. W r. szk. 2022/2023 w celu zbadania stopnia znajomości języka polskiego Szkoła wykorzystywała zaś wystandaryzowany test³².

Powyższe analizy, testy i dokumenty stanowiły podstawę do podjęcia przez Komisję decyzji o przyjęciu ucznia do oddziału przygotowawczego i sporządzenia protokołu z postępowania. (akta kontroli str. 272-273, 540-545)

2.3.2 Badanie losowo wybranej dokumentacji 15 uczniów przyjętych do oddziału przygotowawczego w r. szk. 2021/2022 wykazało, że wszyscy uczniowie cudzoziemców przyjmowani byli na bieżąco wraz z napływającymi wnioskami o przyjęcie do szkoły. W 14 z 15 badanych przypadków kwalifikację przeprowadzono prawidłowo. Komisja kwalifikująca podejmowała decyzje o przyjęciu uczniów na podstawie przedłożonych przez kandydata dokumentów oraz po przeprowadzeniu wywiadu, którego wyniki udokumentowano w *Karcie informacyjnej ucznia z doświadczeniem migracji*. Komisja w pełnym składzie sporządziła i podpisała *Protokoły z postępowania rekrutacyjnego do oddziału przygotowawczego* wskazując datę wpływu wniosku o przyjęcie do szkoły, listę zakwalifikowanych uczniów oraz datę sporządzenia protokołu. Podjęto decyzję o przyjęciu jednego ucznia do oddziału przygotowawczego przed przeprowadzeniem postępowania rekrutacyjnego, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. (akta kontroli str. 291-314)

2.3.3 Stosownie do postanowień § 16 ust. 9 *rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi* w Szkole zorganizowano i zapewniono uczniom oddziału przygotowawczego naukę języka polskiego w wymiarze 8 godzin tygodniowo (o dwie godziny większym niż ustalony ww. rozporządzeniu). Nauczanie prowadzono w oparciu o dostosowany przez nauczyciela program nauczania języka polskiego w klasach IV-VIII „Między nami”³³ oraz autorski program nauczania „Polski na dzień dobry – Program Nauczania języka polskiego jako drugiego wspomagający nauczycieli w pracy z uczniami z doświadczeniem migracyjnym

²⁸ Zarządzenie Nr 27/2021/2022 Dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku z 4 marca 2022 r. w sprawie powołania zespołu kwalifikującego do oddziału przygotowawczego dla klas VII-VIII w r. szk. 2021/2022 oraz Zarządzenie Nr 3/2022/2023 Dyrektora Szkoły Podstawowej Nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku z 25 sierpnia 2022 r. w sprawie powołania zespołu kwalifikującego do oddziału przygotowawczego dla klas VII-VIII w r. szk. 2022/2023.

²⁹ Dalej: zespół, komisja.

³⁰ Zachowano wymóg określony w § 16 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi*.

³¹ Zawartość Formularza oraz Karty szczegółowo opisano w obszarze 2 pkt 2.8 wystąpienia.

³² Wystandaryzowany test opracowany na podstawie testu: HURRA! Po polsku Test kwalifikacyjny, Warszawa 2022, Agnieszka Dixon, Agnieszka Jasińska, Małgorzata Małolepsza, Aneta Szymkiewicz.

³³ Autorstwa Joanny Piasta Siechowicz, Agnieszki Łuczak, Anny Murdzek, Ewy Prylińskiej, wyd. Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe.

w oddziałach przygotowawczych w szkole podstawowej³⁴. Dyrektor Szkoły (autorka programu) wyjaśniła, że w programie zostały ujęte językowe i kulturowe treści ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców oraz umiejętności: słuchanie, czytanie, pisanie, mówienie. Dyrektor Szkoły podkreśliła również, że ramowy plan kursów nauki polskiego dla cudzoziemców opracowany jest dla dorosłych, a autorski program uwzględnia dostosowanie treści kształcenia oraz form i metod pracy do potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży w szkole podstawowej. (akta kontroli str. 201-251, 540-545)

2.3.4 W okresie objętym kontrolą w Szkole zapewniono uczniom oddziału przygotowawczego wspomaganie w procesie dydaktycznym przez jednego z dwóch zatrudnionych w tym czasie asystentów kulturowych władających językiem kraju ich pochodzenia (sprawa opisana w pkt 2.11 wystąpienia). Dyrektor Szkoły wskazała, że do zadań asystentów kulturowych wspomagających pracę oddziału należało „wspieranie uczniów cudzoziemskich w nauce zarówno w trakcie lekcji, jak i podczas odrabiania prac domowych, pośredniczenie w codziennych relacjach między uczniami, nauczycielami, rodzicami, pomoc w adaptacji do szkolnej rzeczywistości, monitorowanie frekwencji oraz postępów edukacyjnych, a także pełnienie roli tłumacza”. (akta kontroli str. 81-100, 555-558, 574-578)

2.4 W Szkole nie wystąpiły przypadki skracania lub wydłużania etapów nauki uczniom cudzoziemców kształcącym się w oddziale przygotowawczym, bowiem po jego utworzeniu w II semestrze r. szk. 2021/2022 nie zgłoszono Radzie Pedagogicznej (nauczyciele uczący uczniów cudzoziemców, pedagog lub psycholog), żadnego wniosku o skrócenie lub przedłużenie okresu nauki tym uczniom. Stąd też Rada Pedagogiczna nie podejmowała decyzji w tym zakresie³⁵. (akta kontroli str. 652-656)

2.5 W II półroczu r. szk. 2021/2022 po 24 lutego 2022 r. do szkoły zostało przyjętych 48 dzieci będących obywatelami Ukrainy, z czego 33 uczniów zakwalifikowano do oddziału przygotowawczego (decyzją Komisji Kwalifikacyjnej), a 15 do oddziałów ogólnodostępnych.

Analiza wybranej losowo dokumentacji 15 uczniów z Ukrainy, którzy zostali przyjęci do oddziału przygotowawczego w drugiej połowie r. szk. 2021/2022 wykazała, że 10 uczniów sklasyfikowano i promowano do kolejnej klasy w oparciu o oceny klasyfikacyjne wystawione przez nauczycieli na koniec r. szk. 2021/2022³⁶, zatwierdzone na mocy decyzji Rady pedagogicznej³⁷. Z kolei na mocy uchwały Rady Pedagogicznej³⁸, podjętej zgodnie z postanowieniami § 6b ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 21 marca 2022 r. w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy³⁹, pięciu uczniów nie zostało sklasyfikowanych i wystawiono im zaświadczenia o uczęszczaniu do oddziału przygotowawczego⁴⁰ (§ 6b ust. 2 ww. rozporządzenia). Dyrektora Szkoły wyjaśniła, że „nauczyciele prowadzący obowiązkowe zajęcia edukacyjne w oddziale przygotowawczym opracowali rozkłady materiału oraz dostosowali treści nauczania wynikające z podstawy programowej z poszczególnych przedmiotów tak, aby umożliwić uczniom z Ukrainy uzupełnienie różnic programowych (...) uczniowie nabyli znajomość języka polskiego w stopniu wystarczającym do nauki w klasie ogólnodostępnej oraz uzupełnili różnice programowe z obowiązkowych zajęć edukacyjnych”. (akta kontroli str. 20-29, 288, 315-322, 540-545, 652-656)

³⁴ Program opracowany w ramach realizacji projektu pt. „Moja Polska szkoła”, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Edukacji Narodowej, w ramach konkursu pt. „Wspieranie inicjatyw edukacyjnych w szkolnym środowisku wielokulturowym”. Program powstał w oparciu o ustawę Prawo oświatowe oraz Ramowy program kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców, o którym mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 92 ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.).

³⁵ Możliwość przewidziana postanowieniami § 16 ust. 7 rozporządzenia w sprawie kształcenia cudzoziemców.

³⁶ Nauka w oddziale przygotowawczym odbywała się w oparciu o przygotowane przez nauczycieli prowadzących zajęcia dostosowane programy nauczania z rozkładem materiału na marzec 2022 – czerwiec 2022, tj. od momentu utworzenia oddziału do końca r. szk.

³⁷ Uchwała nr 24/06/2022 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej Nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku z 22 czerwca 2022 r. w sprawie wyników klasyfikacji i promocji uczniów za r. szk. 2021/2022

³⁸ Uchwała nr 26/06/2022 Rady Pedagogicznej Szkoły Podstawowej Nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku z 22 czerwca 2022 r. w sprawie odstąpienia od klasyfikacji uczniów z oddziału przygotowawczego w r. szk. 2021/2022

³⁹ Dz. U. poz. 645, ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji kształcenia dzieci z Ukrainy.

⁴⁰ W szkole dostępne do wglądu są jedynie zaświadczenia nieodebrane przez uczniów. Płacówka nie przechowuje kopii wydanych zaświadczeń. Odbiór zaświadczenia był potwierdzany podpisem na Liście pokwitowań odbioru zaświadczeń rok szkolny 2021/2022 klasa VII op z 24 czerwca 2022 r.

2.6 W latach 2020/2021-2022/2023 Szkoła zapewniła uczniom nieposiadającym obywatelstwa polskiego dodatkowe zajęcia z języka polskiego, o których mowa w § 17 ust. 2 i 3 *rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi*. Corocznie Dyrektor Szkoły składała do organu prowadzącego wnioski o przyznanie dodatkowych godzin na realizację takich zajęć dla uczniów cudzoziemców. W efekcie w r. szk. 2020/2021 organ prowadzący wyraził zgodę na przyznanie sześciu godzin tygodniowo z ośmiu wnioskowanych, w r. szk. 2021/2022 przyznał cztery z siedmiu wnioskowanych, a w r. szk. 2022/2023 wyraził zgodę na organizację zajęć we wnioskowanym przez Dyrektora Szkoły wymiarze tj. czterech godzin tygodniowo. Przyznane w kontrolowanym okresie dodatkowe godziny na organizację lekcji nauki języka polskiego mieściły się w limitach określonych postanowieniami § 17 ust. 2 powołanego rozporządzenia. W omawianym okresie Szkoła wprowadziła następującą organizację kształcenia uczniów cudzoziemców w zakresie dodatkowych zajęć z języka polskiego – naukę prowadzono w trzech grupach, w wymiarze dwóch godzin tygodniowo (w r. szk. 2020/2021), w dwóch grupach po dwie godziny tygodniowo (w latach 2021/2022 – 2022/2023). (akta kontroli str.538, 582-595, 601-614, 628-634)

Szkoła dostosowała też organizację dodatkowych zajęć z języka polskiego do potrzeb uczniów pochodzenia ukraińskiego, przybyłych do SP 26 po wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium tego kraju. Stosownie do postanowień § 11a ust. 1 *rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia dzieci z Ukrainy* zorganizowano, po 22 marca 2022 r.⁴¹ w porozumieniu z organem prowadzącym⁴², dodatkowe zajęcia z języka polskiego w trzech grupach liczących nie więcej niż 15 uczniów⁴³ w wymiarze sześciu godzin tygodniowo. W r. szk. 2022/2023 uczniom z Ukrainy zorganizowano zajęcia w trzech grupach o liczebności nie większej niż 15 uczniów⁴⁴ w wymiarze sześciu godzin tygodniowo⁴⁵. (akta kontroli str. 336, 598, 604, 608, 642-644, 646)

Dodatkowo w latach 2021-2022 w ramach projektu „SP26 kluczem do sukcesu” uczniowie niebędący obywatelami polskimi uczestniczyli w zajęciach z języka polskiego dla cudzoziemców, które odbywały się w sześciuosobowych grupach. W okresie trwania projektu zrealizowano łącznie 300 godzin zajęć z języka polskiego dla cudzoziemców.

(akta kontroli str. 43-44, 57-64, 332-335)

2.7 W okresie objętym kontrolą uczniowie cudzoziemców korzystali w Szkole z dostosowanej do ich potrzeb pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁴⁶ oraz uczestniczyli w zajęciach wyrównawczych. W badanym okresie pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana była najczęściej w formie porad i konsultacji. W latach 2020/2021-2022/2023 skorzystało z nich odpowiednio: 51, 90, 110 osób. Kolejną formą udzielanego wsparcia były zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, których organizację oraz tygodniowy wymiar w r. szk. 2020/2021 i 2022/2023 ustaliła Dyrektor Szkoły zgodnie z postanowieniami § 18 *rozporządzenia w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi* (w porozumieniu z organem prowadzącym). I tak:

- W r. szk. 2020/2021 uczniom cudzoziemców uczęszczającym do klas IV-VIII zorganizowano zajęcia wyrównawcze z matematyki, przyrody, języka angielskiego, geografii, biologii, chemii i fizyki, z których skorzystało w sumie 41 osób.
- W r. szk. 2022/2023 utworzono grupy zajęć wyrównawczych z edukacji wczesnoszkolnej i języka angielskiego skierowane do uczniów klas I-III oraz matematyki, biologii i angielskiego dla uczniów klas IV-VIII, uczestniczyło w nich w sumie 30 uczniów niebędących obywatelami polskimi.

W r. szk. 2021/2022 organ prowadzący rozpatrzył negatywnie wniosek Dyrektor Szkoły i nie przyznał dodatkowych godzin i środków finansowych na realizację zajęć dydaktyczno-

⁴¹ 22 marca 2022 r. – data wejścia w życie rozporządzenia w sprawie kształcenia dzieci będących obywatelami Ukrainy

⁴² Pismem nr EDU-VIII.4424.2.282.2022 z 3 czerwca 2022 r. organ prowadzący szkołę przyznał do zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych w r. szk. 2021/2022 - 18 godzin lekcyjnych tygodniowo na naukę języka polskiego w trzech grupach

⁴³ Grupa uczniów klas I-III liczyła sześć osób, dwie grupy uczniów klas IV-VIII liczyły po 14 osób.

⁴⁴ Grupa uczniów klas I-III liczyła pięć osób, dwie grupy uczniów klas IV-VIII liczyły po 12 osób.

⁴⁵ W kontrolowanym okresie weryfikacji liczebności grup poprzez sprawdzenie list uczestników oraz list obecności w prowadzonych elektronicznie przez szkołę dziennikach zajęć z języka polskiego jako obcego dla uczniów z Ukrainy.

⁴⁶ Zasad udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej, jej organizacja, dostępne formy, zadania i obowiązki nauczycieli oraz specjalistów uregulowano w odniesieniu do wszystkich uczniów w rozdziale III Statutu Szkoły.

wyrównawczych cudzoziemcom. Na potrzeby tych uczniów wykorzystano natomiast realizowany w tym czasie w Szkole projekt „SP26 kluczem do sukcesu”, w ramach którego prowadzono m.in. dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z fizyki, matematyki, biologii i chemii. Z zajęć tych w latach 2020/2021-2022/2023 skorzystało odpowiednio: trzech, siedmiu i siedmiu uczniów cudzoziemców.

Pozostałymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej zorganizowanymi przez SP 26 i udzielanymi uczniom cudzoziemców były:

- zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu⁴⁷, w których w badanym okresie uczestniczyło odpowiednio siedmiu, 12, i 11 uczniów,
- zajęcia korekcyjno-kompensacyjne dla dwóch, jednego i ośmiu uczniów,
- zajęcia rozwijające uzdolnienia, realizowane w ramach projektu „SP26 kluczem do sukcesu”, w których uczestniczyło trzech uczniów cudzoziemców w r. szk. 2020/2021 i 10 w r. szk. 2021/2022, a w warsztatach – dziewięciu w r. szk. 2020/2021 i 27 w 2021/2022. (akta kontroli str. 330-336, 538, 344-358)

Na podstawie badania kwestionariuszowego przeprowadzonego wśród nauczycieli – wychowawców klas, w których uczyli się uczniowie cudzoziemcy w r. szk. 2022/2023 ustalono, że w Szkole rozpoznawano indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów cudzoziemskich, ich możliwości psychofizyczne i czynniki środowiskowe wpływające na ich funkcjonowanie. Wszystkim uczniom z doświadczeniem migracji udzielano wsparcia w formach przewidzianych w § 6 ust. 2 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach*⁴⁸. Każdego z nich objęto przynajmniej jedną z dostępnych w szkole form pomocy. Analiza losowo wybranej dokumentacji dotyczącej 20 uczniów cudzoziemców przyjętych do szkoły w r. szk. 2022/2023 wykazała, że:

- każdy z uczniów został poddany przez nauczyciela/pedagoga wstępnej diagnozie ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, w obecności rodzica/opiekuna prawnego,
- w każdym przypadku pozyskiwano informacje i oceniano m.in.: [1] kompetencje językowe tj. stopień posługiwania się językiem ojczystym, znajomości języków obcych oraz znajomości języka polskiego (znajomość języka na poziomie komunikatywnym, czy czyta i pisze po polsku, czy nie ma żadnej znajomości języka)⁴⁹; [2] wcześniejszą edukację – czy dziecko uczęszczało do innej szkoły i w jakim języku prowadzone były zajęcia edukacyjne; [3] posiadane świadectwa potwierdzające ukończenie klasy/szkoły; [4] informacje dotyczące frekwencji, tj. adnotacja czy dziecko spędziło dłuższy czas za granicą, czy regularnie uczęszczało do szkoły⁵⁰; [5] o stanie medycznym mogącym wpływać na możliwości ucznia; [6] wskazania czy wymagane jest wsparcie logopedy lub psychologa.
- Wyniki każdej diagnozy w tym również ze wstępnym opisem cech charakteru dziecka, jego zainteresowań, a także zdolności i osiągnięć dokumentowano w formie *Karty informacyjnej ucznia z doświadczeniem migracji*⁵¹ i przekazywano nauczycielom i wychowawcy dziecka za zgodą rodzica/opiekuna,
- we wszystkich przypadkach wypełniano (na etapie kwalifikacji) Formularz Dyrektora Szkoły, który zawierał m.in.: informacje o oczekiwaniach rodziców/opiekunów dziecka wobec szkoły, posiadaniu przez nich do dyspozycji tłumacza w kontaktach w placówką, preferowanych metodach komunikacji ze szkołą⁵². (akta kontroli str. 323-329)

⁴⁷ Zajęcia realizowane były ze środków własnych Szkoły oraz środków pozyskanych w ramach projektu „SP26 kluczem do sukcesu”

⁴⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 1280, ze zm.

⁴⁹ Zdecydowana większość z przyjmowanych do szkoły dzieci nie miała żadnej znajomości języka, bądź słabo go znała posługując się nim na poziomie komunikatywnym. Prawie każde z dzieci w mowie biegle posługiwało się za to swoim językiem ojczystym.

⁵⁰ Przeważnie przyjmowani uczniowie nie chodzili wcześniej do innej szkoły w Polsce, a zdecydowana większość, spośród tych którzy rozpoczęli już edukację uczęszczała do szkoły w innym kraju, gdzie zajęcia prowadzone były w języku obcym

⁵¹ Dalej: Karta.

⁵² Głównym oczekiwaniem rodziców/opiekunów prawnych dziecka wobec szkoły była przede wszystkim nauka języka polskiego oraz kontynuacja edukacji

2.8 Szkoła posiadała opracowane i wdrożone Wewnątrzszkolne zasady oceniania⁵³ (dalej WZO) w zakresie przedmiotu, stosowanych ocen i ich skali oraz zasad oceniania zachowania uczniów. W WZO wskazano też w sposób ogólny, że nauczyciel oceniający osiągnięcia edukacyjne uczniów cudzoziemców (kl. I-III) jest zobowiązany dostosować wymagania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia wykazującego trudności adaptacyjne związane z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związane z wcześniejszym kształceniem za granicą⁵⁴.

Z kolei w WZO dla kl. IV-VII wskazano, że nauczyciel oceniający postępy edukacyjne zobowiązany był do niezwłocznego informowania uczniów cudzoziemców o wymaganiach edukacyjnych oraz sposobach sprawdzania osiągnięć edukacyjnych. Ocenianie takiego ucznia polegało zaś na rozpoznaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych dostosowanych do potrzeb i możliwości ucznia z uwzględnieniem trudności w uczeniu się ze względu na niedostateczną znajomość języka polskiego. Oceny semestralne wystawiano natomiast z uwzględnieniem oceny wiedzy i umiejętności ucznia, uzupełnianych na warunkach ustalonych z nauczycielem przedmiotu, a wynikających z różnic systemów oświatowych w Polsce i kraju pochodzenia ucznia. W WZO zawarto również uregulowania dotyczące przystępowania do egzaminów klasyfikacyjnych uczniów cudzoziemców klas programowo najwyższych, czy też kwestie związane z klasyfikacją uczniów będących obywatelami Ukrainy, którzy przybyli do Polski po wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium ich kraju. (akta kontroli str. 358-365, 370-429)

Analiza wybranych Przedmiotowych Zasad Oceniania⁵⁵ z przedmiotu: język polski, matematyka, historia, biologia i geografia oraz wyników badania kwestionariuszowego (przeprowadzonego wśród nauczycieli prowadzących ww. przedmioty) wykazała, że uwzględnili oni możliwości uczniów z doświadczeniem migracji przy sprawdzaniu osiągnięć edukacyjnych oraz dostosowywali sposoby oceniania i różnicowali stopień trudności zadań w zależności od poziomu ucznia. Według PSO z języka polskiego i matematyki oceniany był stopień opanowania dostosowanych treści nauczania, a pod uwagę brane były poczynione postępy. Z kolei wg PSO z biologii, geografii oraz historii uczniom cudzoziemcom podczas oceniania umożliwiono korzystanie ze słownika dwujęzycznego, a nauczyciele prowadzący te przedmioty dostosowywali polecenia i instrukcje do umiejętności językowych, akceptowali każdą formę wypowiedzi świadczącej o zrozumieniu zagadnienia, a także wydłużali czas pracy ucznia oraz umożliwiali odpowiedź ustną zamiast pisemnej.

(akta kontroli str. 370-372, 430-449)

2.9 Na koniec r. szk. 2021/2022 do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło ogółem 106 uczniów⁵⁶, wśród nich 15 cudzoziemców (w tym trzech z Ukrainy⁵⁷). Wszyscy uczniowie cudzoziemców, którzy przystąpili we wskazanym czasie do egzaminu ósmoklasisty korzystali ze wspomagania Szkoły. Z uwagi na ich ograniczoną znajomość języka polskiego, utrudniającą zrozumienie czytanego tekstu, Rada Pedagogiczna działając stosownie do postanowień art. 44 zzz ust. 7 uso, umożliwiała im przystąpienie do egzaminu ósmoklasisty w warunkach i formie dostosowanych do ich potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wynikających z tego ograniczenia⁵⁸. Zakres przyjętych na tej podstawie dostosowań w Szkole odpowiadał zapisom ujętym w komunikacie dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej⁵⁹.

(akta kontroli str. 652-663)

W przypadku wszystkich zdających w 2022 roku uczniów cudzoziemców w SP 26 obejmował:

⁵³ Uregulowane w Statucie Szkoły Podstawowej Nr 26 Im. Stanisława Staszica w Białymstoku, dalej „Statut Szkoły”.

⁵⁴ Np. w zasadach oceniania z języka angielskiego wskazano, że u ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wynikającymi z doświadczenia migracji ocenia się stopień opanowania dostosowanych treści kształcenia

⁵⁵ Dalej: PSO.

⁵⁶ Wszyscy uczniowie kończący naukę w r. szk. 2021/2022, zgłoszeni przez Szkołę do egzaminu ósmoklasisty.

⁵⁷ Uczniowie będący obywatelami Ukrainy, którzy rozpoczęli naukę w Szkole w latach 2014-2015, tj. przed wybuchem konfliktu zbrojnego na terytorium tego państwa.

⁵⁸ Rada Pedagogiczna wyraziła pozytywną opinię w tej sprawie uchwałą nr 14/11//2021 z 3 listopada 2021 r.

⁵⁹ Komunikat z 20 sierpnia 2021 r. w sprawie szczegółowych sposobów dostosowania warunków i form przeprowadzania egzaminu ósmoklasisty w r. szk. 2021/2022.

- formę egzaminu ósmoklasisty, w tym przygotowanie odrębnych arkuszy egzaminacyjnych⁶⁰, dostosowanych do potrzeb ucznia, któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudniała zrozumienie czytanego tekstu (art. 44 zwr ust. 9 uso),
- warunki przeprowadzania egzaminu, w tym przeprowadzenie egzaminu w osobnej sali, przedłużenie czasu przewidzianego na przeprowadzenie egzaminu o 60 min. z języka polskiego do 180 min., o 50 min. z matematyki do 150 min., a z języka obcego o 45 min, tj. do 135 min, przy czym uczniom tym umożliwiono też skorzystanie z dwujęzycznego słownika polsko-rosyjskiego (art. 44 zwr ust. 10 uso).

Z kolei w r. szk. 2022/2023 (do 31 marca 2023 r.) do egzaminu zewnętrznego ósmoklasisty zgłoszono w systemie SIOEO⁶¹ ogółem 125 uczniów, w tym 20 cudzoziemców, z czego 14 narodowości ukraińskiej. W przypadku 10 uczniów z Ukrainy ich pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej został uznany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁶². Tak jak rok wcześniej Szkoła objęła wspomaganie wszystkich uczniów cudzoziemców. Umożliwiła im, po wyrażeniu pozytywnej opinii przez Radę Pedagogiczną⁶³, dostosowanie warunków⁶⁴ i/lub form⁶⁵ zdawania egzaminu zewnętrznego, a Rada Pedagogiczna wyraziła pozytywną opinię dotyczącą dostosowania warunków i form zdawania egzaminów w 2023 roku. (akta kontroli str. 664-678)

2.10 W latach 2020/2021-2022/2023 żadna z placówek dyplomatycznych lub konsularnych kraju pochodzenia uczniów cudzoziemców działających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości nie wniosowały o organizację w szkole zajęć nauki języka i kultury kraju pochodzenia uczniów przybywających z zagranicy. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nie podejmowano współpracy z placówkami dyplomatycznymi i stowarzyszeniami ponieważ podmioty te nie zgłaszały się do Szkoły z propozycjami organizacji wspólnych zajęć. Dodała, że z własnej inicjatywy jednego z zatrudnionych w Szkole asystentów kulturowych prowadzone są zajęcia taneczne dla uczniów narodowości czeczeńskiej. Asystent utworzył i prowadził zespół pn. „Lowzar” specjalizujący się w tańcu kaukaskim⁶⁶. (akta kontroli str. 555, 557-558, 652-656)

2.11 W latach 2020/2021-2022/2023 w Szkole zapewniono nauczycielom wsparcie procesu kształcenia uczniów cudzoziemców przez dwie osoby zatrudnione w charakterze pomocy nauczyciela. W tym czasie w SP 26 kształciło się od 64 do 97 dzieci cudzoziemców głównie rosyjskojęzycznych (o narodowości rosyjskiej, białoruskiej i ukraińskiej). Wynikało to m.in. z faktu, że w granicach obwodu szkolnego mieścił się Ośrodek dla Cudzoziemców.

Jednej osobie zatrudnionej na stałe w charakterze pomocy nauczyciela od 2016 roku⁶⁷ zlecono m.in.: [1] budowanie wspólnie z nauczycielami i wychowawcami dobrego kontaktu dziecka z rówieśnikami w klasie oraz między rodzicami a Szkołą; [2] zapewnienie wszechstronnej pomocy uczniom ze słabymi osiągnięciami szkolnymi; [3] rozwiązywanie problemów pojawiających się w trakcie pobytu dziecka w Szkole, w tym związanych z absencją na zajęciach, brakami edukacyjnymi i problemami z kontaktowaniem się z kolegami; [4] organizowanie dodatkowych zajęć na rzecz podtrzymywania tradycji narodowych dzieci cudzoziemców.

Po wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy i zwiększonym napływem do Szkoły uczniów pochodzenia ukraińskiego, Dyrektor Szkoły podjęła starania o zatrudnienie w r. szk. 2021/2022 pomocy nauczyciela władającą językiem ukraińskim do pomocy uczniom z tego kraju, kształcącym się w klasach ogólnodostępnych oraz oddziale przygotowawczym⁶⁸.

⁶⁰ Arkusz oznaczony C-00.

⁶¹ System Informatyczny Obsługujący Egzaminy Ogólnokształcące.

⁶² Dz.U. z 2023 r. poz. 103, ze zm.

⁶³ Uchwała nr 15/10/2022 z 25 października 2022 r.

⁶⁴ Odrębne arkusze C-00.

⁶⁵ Organizacja egzaminu w osobnej sali, wydłużenie czasu trwania egzaminu do 180 min. z j. polskiego, do 150 min. z matematyki, do 135 min. z j. obcego oraz umożliwienie korzystania na egzaminach ze słownika dwujęzycznego polsko – rosyjskiego.

⁶⁶ Zespół był finalistą programu telewizyjnego „Mam talent”

⁶⁷ Pierwszą umowę o pracę o czas określony podpisano 18 września 2013 r.

⁶⁸ Wniosek z 31 marca 2022 r. skierowany do organu prowadzącego.

Po uzyskaniu zgody organu prowadzącego (7 kwietnia 2022 r.) w Szkole zatrudniono na trzy miesiące (do końca r. szk. 2021/2022) nieodpłatnie pomoc nauczyciela⁶⁹, do zadań której należało m.in.: [1] podejmowanie działań zmierzających do integracji uczniów pochodzących z Ukrainy ze społecznością uczniowską Szkoły i wspieraniu ich w pokonywaniu trudności adaptacyjnych; [2] wspieranie uczniów z Ukrainy w kontaktach z nauczycielami oraz pośredniczenie w kontaktach pomiędzy szkołą a opiekunami uczniów z Ukrainy; [3] podejmowanie współpracy z pracownikami Szkoły w zakresie realizacji zadań opiekuńczych wobec uczniów z Ukrainy oraz udzielanie im pomocy przy odrabianiu lekcji. Na mocy kolejnych porozumień pomoc nauczycielom, realizującą zadania ww. zakresie zatrudniano w następnym roku szkolnym. (akta kontroli str. 81-100, 574-578)

2.12 W Szkole zapewniono nauczycielom możliwość podnoszenia kwalifikacji, a ich potrzeby w tym zakresie corocznie rozpoznawano i ustalano, stosownie do postanowień § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe⁷⁰. Na podstawie prowadzonych przez Dyrektora Szkoły analiz wyników prowadzonego nadzoru pedagogicznego, egzaminów zewnętrznych oraz wniosków nauczycieli o dofinansowanie planowanych form doskonalenia zawodowego pozyskano od organu prowadzącego w latach 2020-2022 środki na doskonalenie zawodowe nauczycieli (bez wyodrębniania części przeznaczonych na szkolenia związane z problematyką kształcenia uczniów cudzoziemców) w kwotach odpowiednio 23,4 tys. zł, 23,7 tys. zł i 22,7 tys. zł. (akta kontroli str. 711-721)

Potrzeby nauczycieli w zakresie podnoszenia kwalifikacji ustalano corocznie również w oparciu o wyniki badań ankietowych nauczycieli prowadzonych w ramach Wewnętrznszkolnego Doskonalenia Zawodowego (dalej WDN). Wskazywały one, że w r. szk. 2020/2021 potrzebę szkolenia obejmującego zagadnienia związane z uczniem cudzoziemskim i powracającym z zagranicy wskazało 12 nauczycieli na 39 biorących udział w ankiecie⁷¹, w r. szk. 2021/2022 niemal połowa nauczycieli (15 z 35) wskazywała na potrzebę organizacji szkoleń z tematyki dotyczącej uczniów cudzoziemców, a w r. szk. 2022/2023 nadal 11 z 30 ankietowanych uważało za celowe prowadzenie szkoleń o tematyce „Uczeń cudzoziemski powracający z zagranicy”. Na tej podstawie zrealizowano w ramach WDN szereg szkoleń z tego zakresu, np. *Rola i zadania nauczyciela wspomagającego* (2020/2021), *Praca z doświadczeniem migracji – Afganistan* (2021/2022) czy też *Uczeń obcojęzyczny na lekcjach przedmiotowych – zasady dostosowywania wymagań edukacyjnych* (2022/2023).

W związku z przyjmowaniem dzieci z Ukrainy, po wybuchu konfliktu zbrojnego w tym kraju zintensyfikowano szkolenia WDN zwiększające kompetencje nauczycieli. W II semestrze r. szk. 2021/2022 cztery z ośmiu przeprowadzonych szkoleń z tego zakresu dotyczyło samej pracy z dziećmi z Ukrainy – „*Jak wspierać uczniów pochodzenia ukraińskiego i rozmawiać w szkole/placówce oświatowej o wojnie*”, „*Uczeń z kraju objętego wojną. Jak pomóc?*”, „*Zadania związane z obecnością dzieci i uczniów z Ukrainy w placówkach oświatowych. Kształcenie, wychowanie, opieka*”, „*Atak na Ukrainę. Jak wspierać uczniów, budować relacje w klasach wielokulturowych oraz zapobiegać dyskryminacji*”. Na jednej ze szkoleniowych Rad Pedagogicznych omawiano też „*Nowe kompetencje nauczycieli w obszarze pracy z uczniem z doświadczeniem migracyjny – okiem praktyka*”. (akta kontroli str. 679-710)

Analiza badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby kontroli NIK⁷², wykazała, że 26 z 40 ankietowanych nauczycieli widzi potrzebę organizacji szkoleń w zakresie pracy z uczniem cudzoziemskim, a 21 zgłaszała potrzebę organizacji takich szkoleń. W zorganizowanym przez Szkołę doskonaleniu zawodowym związanym z edukacją (wychowaniem, opieką) ucznia cudzoziemskiego w r. szk. 2022/2023 uczestnictwo

⁶⁹ Na mocy trójstronnego porozumienia zawartego 20 kwietnia 2022 r. pomiędzy SP 26, Fundacją Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej (PCPM) i osobą fizyczną pochodzenia ukraińskiego na realizację zadań w ramach programu „Cash for work” dla uchodźców z Ukrainy oraz porozumienia o współpracy zawartego 20 kwietnia 2022 r. pomiędzy Fundacją i Miastem Białystok ustalono, że wynagrodzenie za wykonywane zadania pokrywane będzie ze środków PCMP.

⁷⁰ Dz. U. poz. 1653.

⁷¹ Szkolenie tego typu znalazło się na 4 miejscu spośród 14 wskazywanych potrzeb szkoleniowych nauczycieli.

⁷² Badania ankietowe skierowane do 40 nauczycieli, którzy w roku szkolnym 2022/2023 prowadzili lekcje z uczniami cudzoziemcami i byli zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin.

zadeklarowało 36 nauczycieli. Z własnej inicjatywy i na własny koszt w doskonaleniu zawodowym związanym z edukacją uczniów cudzoziemców (głównie w formie szkoleń online, e-learningowych czy webinarium) uczestnictwo zadeklarowało 18 nauczycieli.

(akta kontroli str. 724-725, 730-763)

2.13 W Szkole zapewniono nauczycielom i uczniom dostęp do pomocy dydaktycznych, na które w latach 2021-2023 (do końca I kwartału 2023) wydatkowano odpowiednio 74,3 tys. zł, 353,9 tys. zł 244,2 tys. zł i 1,4 tys. zł (do 30 kwietnia 2023 r.). Ze środków tych sfinansowano zakup m.in.: materiałów na zajęcia plastyczne, techniczne i chemiczne, pomocy na zajęcia z biologii, matematyki i chemii, gier i zestawów edukacyjnych (podręczniki i ćwiczenia), sprzętu teletechnicznego (tablice interaktywne, projektory, drukarki 3D), zestawów komputerowych, laptopów i oprogramowania, książek do biblioteki szkolnej (10 słowników polsko-ukraińskich i 10 atlasów geograficznych) oraz mebli do klasopracowni. Zakupiony sprzęt i pomoce dydaktyczne przeznaczone były na potrzeby edukacyjne wszystkich uczniów Szkoły, w tym również uczniów cudzoziemców⁷³.

W latach 2021-2022 Szkoła pozyskała środki finansowe ze źródeł zewnętrznych przeznaczone na zakup wyposażenia i wsparcie kształcenia uczniów cudzoziemców, w szczególności:

- przy wsparciu UNICEF w 2022 roku wykonano plac zabaw (68 tys. zł) i zakupiono wyposażenie biblioteki szkolnej (32,3 tys. zł);
- przy wsparciu Funduszu Pomoc Ukrainie przekazano uczniom i ich rodzicom zestawy startowe o wartości łącznej 33,3 tys. zł;
- Miasto Białystok przekazało Szkole nieodpłatnie laptopy dla uczniów cudzoziemców o wartości 18,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 44-51)

Badanie kwestionariuszowe przeprowadzone wśród 40 nauczycieli pracujących w oddziałach, w których uczyli się uczniowie cudzoziemscy wykazało, że 30 z nich deklarowało wykorzystywanie w pracy z uczniami cudzoziemców z pomocy dydaktycznych zakupionych przez Szkołę, 25 uznało je za wystarczające do pracy z takimi uczniami, a 19 dodało że część pomocy dydaktycznych organizuje też we własnym zakresie. Tylko trzech nauczycieli z 40 biorących udział w badaniu uznało, że pomoce dydaktyczne w Szkole są niewystarczające, lecz nie wskazało uzasadnienia swojej odpowiedzi.

(akta kontroli str. 730-732)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Do SIO wprowadzono niewłaściwe dane o dacie zakończenia nauki przez czterech uczniów cudzoziemców z 11 objętych badaniem (uczniowie ujęci w Księdze Ucznia pod nr 9309, 9324, 9331, 9339). Data wprowadzona do SIO była o jeden dzień wcześniejsza od faktycznej daty opuszczenia Szkoły przez uczniów, czym naruszono postanowienia art. 111 ust. 1 i 6 ustawy o SIO, nakazujących podmiotowi prowadzącemu bazę danych oświatowych zapewnić m.in.. poprawności i zgodności ze stanem faktycznym gromadzonych danych. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że *daty wykazane w SIO wskazują faktyczny okres, w którym uczeń pobierał naukę, czyli był obecny do wskazanego w systemie dnia. W księdze uczniów znajduje się data opuszczenia szkoły, która została zinterpretowana przez pracownika jako pierwszy dzień, w którym uczeń był poza placówką, co spowodowało różnice w podanych datach.*

(akta kontroli str. 101, 105-112, 114, 117, 120, 123, 127)

Należy zauważyć, że taka interpretacja jest nieprawidłowa, a wprowadzona do SIO data jest niewłaściwa.

2. Komisja Kwalifikacyjna prowadząca rekrutację uczniów cudzoziemców do oddziału przygotowawczego podjęła decyzję o przyjęciu jednego z 15 uczniów objętych analizą (ujętego w Księdze Ucznia pod nr 9337) o jeden dzień wcześniej niż przeprowadzono

⁷³ Prowadzona w Szkole ewidencja księgowa nie wyodrębnia wydatków ponoszonych na zakup materiałów i pomocy dydaktycznych na potrzeby kształcenia uczniów cudzoziemców.

postępowanie rekrutacyjne, tj. z naruszeniem obowiązującej procedury wewnętrznej ujętej w Statucie Szkoły. Protokół nr 7/2021/2022 kwalifikujący ucznia do oddziału przygotowawczego sporządzono 15 marca 2022 r., a postępowanie rekrutacyjne w jego sprawie przeprowadzono 16 marca 2022 r.⁷⁴ Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że nastąpiło to w wyniku omyłki. (akta kontroli str. 291-292, 305, 307-308, 312)

OCENA
CZĄSTKOWA

W Szkole zorganizowano odpowiednie warunki do realizacji zadań edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych uczniom cudzoziemców. Prawidłowo prowadzono kwalifikację zgłaszających się uczniów, w tym rekrutację do utworzonego oddziału przygotowawczego. Zajęcia prowadziła wykwalifikowana kadra pedagogiczna na podstawie dostosowanych programów nauczania, która dostosowała także zasady oceniania do możliwości i osiąganych postępów przez uczniów cudzoziemców. Uczniom tym zapewniono w Szkole możliwość udziału w dodatkowych zajęciach z języka polskiego, odpowiednio do potrzeb wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, udział w zajęciach wyrównawczych i wspomaganie podczas egzaminów zewnętrznych. Stwierdzone nieprawidłowości związane z wprowadzaniem informacji do szkolnej bazy SIO nie miały wpływu na ocenę kontrolowanej działalności.

OBSZAR

3. Nadzór pedagogiczny dyrektora szkoły nad zajęciami dla dzieci cudzoziemców

Opis stanu
faktycznego

3.1 W latach 2020/2021 - 2022/2023 Dyrektor Szkoły sprawowała nadzór pedagogiczny nad procesem kształcenia, na podstawie opracowanych i terminowo zatwierdzonych przez Radę Pedagogiczną planów nadzoru⁷⁵. Przedmiotowy nadzór sprawowany był, stosownie do postanowień § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. *w sprawie nadzoru pedagogicznego*⁷⁶, w formie ewaluacji, kontroli, wspomaganie i monitorowania, a od r. szk. 2021/2022 w formie kontroli i wspomaganie. Uwzględniano przy tym podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w danym roku szkolnym, priorytety i wnioski z nadzoru Podlaskiego Kuratora Oświaty, priorytety Prezydenta Miasta Białegostoku oraz wnioski z nadzoru prowadzonego przez Dyrektora Szkoły w poprzednim roku szkolnym. Wśród nich znalazły się w r. szk. 2021/2022 zapisy dotyczące m.in. *prowadzenia nadzoru przez Kuratora w zakresie zgodności z przepisami prawa przyjmowania do szkół i wspomaganie nauki osób niebędących obywatelami polskimi (...)* oraz *prowadzenia przez Miasto Białystok nadzoru nad działaniami Szkoły w zakresie podnoszenia jakości edukacji oraz integracji obcokrajowców*. W planie nadzoru na r. sz. 2022/2023 zapisy te powtórzono oraz dodano kolejny o *doskonaleniu kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb (...)*. (akta kontroli str. 652-656, 764-792)

Analiza kontroli procesów dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym m.in. poprzez obserwacje i monitorowanie zajęć prowadzonych przez nauczycieli, które ujęto w planach nadzoru pedagogicznego na lata 2020/2021 – 2021/2022 wykazała, że nie zamieszczono w nich wprost informacji o zagadnieniach odnoszących się do kwestii związanych z kształceniem uczniów cudzoziemców. W terminowo zatwierdzonych przez Radę Pedagogiczną sprawozdaniach z ich realizacji⁷⁷ także nie zamieszczono żadnych uwag, spostrzeżeń i wniosków w tym zakresie⁷⁸. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że od 2011 roku w Szkole kształcą się dzieci cudzoziemców przebywający w Ośrodku dla Cudzoziemców należącym do obwodu szkolnego. Dodała, że niemal w każdej klasie uczy się takie dziecko, więc działania podejmowane w ramach nadzoru (kontrole i obserwacje) obejmują też takich uczniów i nie wymagają specjalnego wyodrębnienia. Dotyczy to również wniosków wynikających z ewaluacji

⁷⁴ Pod tą datą ujęto dokumenty stanowiące podstawę decyzji Komisji Kwalifikacyjnej o przyjęciu ucznia do oddziału, w tym *Kartę informacyjną ucznia z doświadczeniem migracji*, z oceną jego znajomości języka polskiego (podstawowe kryterium przy kwalifikacji).

⁷⁵ Kolejno: 14 września 2020 r., 8 września 2021 r i 7 września 2022 r.

⁷⁶ Dz.U. z 2020 r. poz. 1551, ze zm. Dalej „rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego”.

⁷⁷ Odpowiednio 30 sierpnia 2021 r. i 30 sierpnia 2022 r.

⁷⁸ W omawianym okresie również Podlaski Kurator Oświaty nie prowadził kontroli Liceum w zakresie dotyczącym rekrutacji oraz sposobu i warunków kształcenia uczniów cudzoziemców.

prowadzonego nadzoru pedagogicznego, które są formułowane w sposób ogólny i odnoszą się również do procesu dydaktycznego uczniów cudzoziemców. (akta kontroli str. 793-799)

Po wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie Dyrektor Szkoły, działając na podstawie § 23 ust. 4 *rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego*, zmodyfikowała plan nadzoru pedagogicznego na r. szk. 2021/2022⁷⁹. W planie kontroli przestrzegania przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności szkoły dodała dwa nowe obszary, tj.: [1] „Prawidłowość realizacji zadań i obowiązków pomocy nauczyciela zatrudnionej w celu poprawy komunikacji z uczniami obywatelami Ukrainy; [2] „Dostosowanie wymagań edukacyjnych do możliwości i potrzeb uczniów będących obywatelami Ukrainy”. W ramach kontroli przebiegu procesu kształcenia i wychowania w szkole dodano kolejne dwa obszary: [1] „Realizacja działań integrujących i włączających ucznia będącego obywatelem Ukrainy w życie szkolne”; [2] „Ocenianie uczniów będących obywatelami Ukrainy, wspierająca funkcja oceny szkolnej”.

Na podstawie przeprowadzonej ewaluacji, w planie nadzoru na r. szk. 2022/2023 ujęto i prowadzono m.in. kontrole doraźne (w formie obserwacji) uczestnictwa uczniów z Ukrainy na zajęciach i ich angażowania do aktywnego udziału w zajęciach, w tym uczących się w oddziale przygotowawczym⁸⁰. (akta kontroli str. 800-820)

3.2 Rada Pedagogiczna corocznie zatwierdzała Programy wychowawczo – profilaktyczne Szkoły⁸¹. W każdym z nich w diagnozie środowiska szkolnego wskazywano na jeden z istotnych elementów jakim było zlokalizowanie w granicach obwodu szkolnego Ośrodka dla Cudzoziemców i uczęszczanie dzieci ich mieszkańców do Szkoły. Przy czym w programach na lata 2020/2021 - 2021/2022 nie wyodrębniano kwestii związanych z funkcjonowaniem w społeczności szkolnej grupy uczniów cudzoziemców. Przeprowadzone diagnozy obejmowały całą społeczność uczniowską i nakierowane były na zagadnienia związane ze wspieraniem dzieci w rozwoju oraz zapobieganiem zachowaniom problemowym i ryzykownym. Nie wykazywały one też w tym zakresie zagrożeń w odniesieniu do uczniów cudzoziemców. Założone cele programu na poszczególne lata szkolne zostały zrealizowane i zatwierdzone przez Radę Pedagogiczną. (akta kontroli str. 652-656)

Po wybuchu konfliktu zbrojnego w Ukrainie i wejściem w życie przepisu § 13 *rozporządzenia w sprawie organizacji kształcenia dzieci i młodzieży z Ukrainy*, zaktualizowano Program wychowawczo-profilaktyczny na r. szk. 2021/2022⁸². W harmonogramie działań skierowanych do wszystkich uczniów, wprowadzono w okresie od marca do czerwca 2022 roku: [1] zajęcia integracyjne z elementami zajęć adaptacyjnych dla uczniów z Ukrainy; [2] wycieczki kulturowe mające na celu poznanie miasta Białegostoku i jego mieszkańców oraz Polski; [3] dyżury/konsultacje specjalistów/porady psychologiczne skierowane do uczniów oddziału przygotowawczego. W wyniku przeprowadzonej ewaluacji programu stwierdzono, że „uczniowie przybyli w ostatnim półroczu z Ukrainy i Białorusi czują się w Szkole dobrze. Wiedzą do kogo zwrócić się o pomoc. Mają w Szkole wsparcie asystenta językowego i chętnie się integrują”. W zaleceniach wskazano, iż „należy kontynuować włączanie dzieci z doświadczeniem migracji i ich rodzin do aktywnego życia Szkoły”. Zmodyfikowano więc program na r. szk. 2022/2023 umieszczając wśród celów i zadań wychowawczo-profilaktycznych działania służące „Rozwijaniu otwartości na innych uczniów w tym uczniów z innych krajów” (w kl. I-III) oraz „Rozwijaniu umiejętności komunikacji niewerbalnej, nawiązywaniu pozytywnych relacji z rówieśnikami słabo komunikującymi się po polsku, w tym z uczniami z Białorusi i Ukrainy” (w kl. IV-VIII). (akta kontroli str. 821-838)

Stwierdzona
nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁷⁹ Zmiana wprowadzona na posiedzeniu Rady Pedagogicznej 14 marca 2022 r.

⁸⁰ W maju 2022 r. obserwowano zajęcia w oddziale przygotowawczym, co miało na celu m.in. zdiagnozowanie umiejętności nauczyciela związanych z organizacją procesu dydaktycznego ale i postaw i zaangażowania uczniów, ich samooceny, rozwijania zdolności i zainteresowań, znajomości podstawy programowej

⁸¹ Zatwierdzone odpowiednio 14 września 2020 r. na r. szk. 2020/2021, 30 sierpnia 2021 r. na r. szk. 2021/2022 i 30 sierpnia 2022 r. na r. szk. 2022/2023.

⁸² Aneks do Programu wychowawczo-profilaktycznego Szkoły Podstawowej nr 26 im. Stanisława Staszica w Białymstoku z 1 marca 2022 r.

OCENA
CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia sprawowanie nadzoru pedagogicznego przez Dyrektora Szkoły nad procesem dydaktycznym, opiekuńczym i wychowawczym oraz wprowadzenie modyfikacji w Programie profilaktyczno-wychowawczym Szkoły adekwatnych do zwiększonego napływu uczniów cudzoziemców.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Rzetelne wprowadzanie do szkolnej bazy danych SIO informacji o zakończeniu nauki uczniów cudzoziemców.
2. Właściwe prowadzenie przez Komisję Kwalifikacyjną procedur rekrutacji uczniów cudzoziemców do oddziału przygotowawczego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 7 lipca 2023 r.

Kontroler:

Marek Ozga

główny specjalista kontroli państwowej

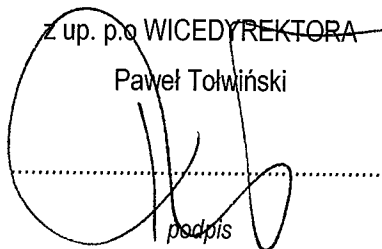

.....
podpis

p.o. DYREKTORA DELEGATURY

Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku

z up. p.o. WICEDYREKTORA

Paweł Tołwiński

.....
podpis